

Jéghegyek őriznek

Schwajda György
(1943–2010)

Jó pár éve Szolnokon váratlanul megjelentem egy bemutatódon. Kíváncsi voltam rá. Döbbenet néztél, rám förmedtél: mi a fenét keresel itt? Dadogtam valamit a kortársak felelősségéről, meg hogy érdekel, amit írtál. Nem kell egymást megnézni, mondtad, mi nem egymásnak írunk. Úgy éreztem magam, ott állva a szebbik ruhámban, mint valami puccos hajó, ha jéghegynek ütközik. Iglódi István próbálkozott még, hogy összehozzon bennünket egy-egy közös munka erejéig, de ha erről volt szó, szinte ráfagyott a telefon a kezemre. Valami tévedés lehetett, de később megjelentél emberek között. Gyere Kaposvárra, mondtad, beszélni. Aztán soha többet nem lehetett elérni. Én meg elmentem hivatlanul, kötetekkel a hónom alatt, teljesen véletlenül találkoztunk szemben a színházzal, az állomás előtt. Dühösen fakadtál ki, mondtam, hogy most gyere? Taktikát változtattam, hirtelen jégcsókot növesztettem, azzal vágtalek fejbe, üvöltöztünk az állomás épülete előtt, szidalmaztalak, közöltem, hogy

kifizettetem veled a vonatjegy árát, csattogtak egymáson a jégdarabok, aztán elnevetted magad. Akkor láttalak először és utoljára nevetni. Még valami káromkodásokat elmorzsolunk egymáson, kikaptad a kezemből a két kötetet, és köszönés nélkül elmentél a színház épülete felé. Nem haragudtam. Te már írtál annyit és olyat, hogy felesleges bármiféle sértettség. És aki ennyi szeretnivaló, érvényes és értékes figurát alkotott, az már ordíthat bármelyik állomáson. Ott ment át a parkon a jéghegy a tavaszi melegben, és az istennek sem olvadt. Aztán az Avignoni Színházi Fesztiválon megláttam: egy bukaresti színház franciául játszik darabot tőled. Beültem, megnéztem sokadmagammal, nagy siker volt. Magyar darab, románoktól, franciául! Ez igen. Te tudsz élni! Felhívtalak, amikor hazajöttem, az első szavaid a jéghegyből jöttek, nem tudtál róla, hogy játsszák, mi van a jogdíjjal?! És aztán csönd... és meséltetted. Hogy milyen volt. És a jéghegy nyílni kezdett – nem, olvadni nem, de mintha megnyílt volna. És ahogy hallgattad a beszámolómat, én beláttam a jéghegy belsejébe. Egy óvatlan pillanatban beengedtél magadba. Körülnéztem, minden jó illatú, kellemes meleg, titkok, kincsek a jégpolcokon, szerelmek, bánatok, örömök, szenvedések, iszonyok és nagyon sok csalódottság, sértettség. Ezen utóbbiakból felkaptam, amennyit tudtam, és futottam kifelé belőled, mert ismét záródott a jégajtó, és én meg akartalak szabadítani tőlük. Őszinte örömmel dicsértem az előadást, a darabot, erre nem voltál felkészülve. Haláloz napján délelőtt teljesen váratlanul felhívott egy vidéki színház igazgatója, és megkérdezte, megrendezném-e egy darabodat; milyen érdekes, kortárs visz színpadra kortársat... persze ezt még a Gyurin keresztül kellene vinni, nem lesz egyszerű. Este akartalak felhívni a hírrel. De már nem válaszolsz. Ott megy messze az a jéghegy a fekete óceánon fenségesen és feltartóztatlanul.

Én már láttam belülről. Csuda dolgokat fog látni más is, ha elolvad egyszer.

Pozsgai Zsolt